

พระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537¹

บทนำ

1. แนวคิดและเจตนารมณ์ของของกฎหมาย

พระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537 หรือ กฎหมายเงินทดแทน เป็นกฎหมายเกี่ยวกับสวัสดิการแรงงานที่มีแนวโน้มในการให้ความช่วยเหลือลูกจ้างที่ประสบอันตราย เจ็บป่วย หรือเสียชีวิต อันเนื่องมาจากการทำงาน ให้กับนายจ้าง โดยกำหนดให้มีการจัดตั้งกองทุนที่เรียกว่า “กองทุนเงินทดแทน” เพื่อดำเนินการในเรื่องดังกล่าว โดยเงินส่วนใหญ่ในกองทุนฯ จะมาจากการจ่ายเงินเข้ากองทุนฯ ของนายจ้างเป็นหลัก เหตุผลเนื่องจากการที่กฎหมายเงินทดแทนกำหนดให้นายจ้างจะต้องมีความรับผิดชอบต่อลูกจ้างในกรณีดังกล่าว อาจไม่เป็นจริงในทางปฏิบัติเพราะเมื่อถึงเวลานายจ้างจะต้องรับผิดชอบต่อ นายจ้างอาจจะอ้างว่าตนไม่มีเงินเพียงพอที่จะรับผิดชอบต่อลูกจ้าง ด้วยเหตุนี้การบริหารจัดการในรูปแบบของการจัดตั้งกองทุนเงินทดแทนที่ให้นายจ้างแต่ละรายจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนฯ ตามอัตราที่กฎหมายฯ กำหนด และในกรณีที่ลูกจ้างประสบเหตุ ตามกฎหมายฯ ดังกล่าว นายจ้างของลูกจ้างรายนั้นก็สามารถที่จะเบิกเงินจากกองทุนฯ เพื่อนำไปให้ความช่วยเหลือต่อลูกจ้างของตนได้ตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายฯ กำหนด ด้วยเหตุนี้การบริหารกฎหมายฯ ในรูปแบบของการจัดตั้งกองทุนฯ ก็เป็นสิ่งที่ทำให้หลักการตามกฎหมายฯ ดังกล่าวเป็นจริงได้ในทางปฏิบัติเปรียบเสมือนนายจ้างเป็นผู้ซื้อประกันให้กับลูกจ้าง โดยการจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนเงินทดแทนที่มีรัฐเป็นผู้ดูแลบริหารจัดการ โดยมีเจตนารมณ์เพื่อที่จะลูกจ้างซึ่งเป็นกำลังแรงงานของประเทศได้รับการดูแลที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพของการใช้แรงงานในภาพรวมของประเทศ

¹ กฎหมายฉบับนี้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2537 โดยให้ยกเลิก 2 (6) และข้อ 9 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 ลงวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2515 และข้อ 3 และ ข้อ 10 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 ลงวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2515 ซึ่งได้แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 ลงวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2515 (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2533

2. ขอบเขตการบังคับใช้ของกฎหมาย

ตามหลักทั่วไปกฎหมายเงินทดแทนจะบังคับใช้กับนายจ้างและลูกจ้างที่เป็นการจ้างงานของเอกชนทุกกรณี ไม่ว่านายจ้างนั้นจะประกอบกิจการประเภทใด หรือมีลูกจ้างจำนวนเท่าใดก็ตาม แต่กฎหมายเงินทดแทนจะไม่ใช้บังคับกับ

1. ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค และราชการส่วนท้องถิ่น เฉพาะข้าราชการ หรือลูกจ้างประจำ
2. รัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยพนักงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์
3. รัฐบาลต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ สำหรับลูกจ้างที่ไม่ได้เป็นการจ้างงานในประเทศ
4. นายจ้างซึ่งดำเนินกิจการที่มีได้มีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหากำไรในทางเศรษฐกิจ
5. นายจ้างอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

3. สาระสำคัญโดยสรุปของกฎหมาย

3.1 การกำหนดให้นายจ้างจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในกรณีที่ลูกจ้างประสบเหตุตามที่กฎหมายเงินทดแทนกำหนด ซึ่งได้แก่กรณีต่อไปนี้

1. ประสบอันตราย แยกกาย แก่จิตใจ หรือถึงแก่ความตาย เนื่องจากการทำงานหรือป้องกันรักษาประโยชน์ให้แก่ นายจ้าง หรือตามคำสั่งของนายจ้าง
2. เจ็บป่วยหรือถึงแก่ความตายด้วยโรค ซึ่งเกิดขึ้นตามลักษณะหรือสภาพของงานหรือเนื่องจากการทำงาน
3. สูญหายไประหว่างการทำงาน หรือปฏิบัติตามคำสั่งของนายจ้าง (ซึ่งมีเหตุอันควรเชื่อว่าลูกจ้างถึงแก่ความตาย)

โดยเหตุดังกล่าวนี้จะต้องเป็นสาเหตุที่เนื่องมาจากการทำงาน เหตุผลเนื่องเมื่อลูกจ้างเป็นพนักงานให้กับนายจ้าง แล้วประสบเหตุดังกล่าว นายจ้างก็ควรที่จะมีหน้าที่เข้ามาดูแลช่วยเหลือลูกจ้าง

3.2 การกำหนดให้มีการจัดตั้ง “กองทุนเงินทดแทน” ที่นายจ้างมีหน้าที่ต้องจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนฯ และสามารถเบิกเงินในกองทุนดังกล่าวเพื่อนำมาช่วยเหลือลูกจ้างที่ประสบเหตุตามที่กฎหมายเงินทดแทนกำหนด

4. โครงสร้างของกฎหมาย

กฎหมายเงินทดแทน หรือพระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537 มีบทบัญญัติทั้งสิ้น 70 มาตรา แบ่งเป็น 8 หมวด ดังนี้

- ชื่อกฎหมาย ขอบเขตการบังคับใช้ นิยามศัพท์ ผู้รักษาการตามกฎหมาย

(มาตรา 1 - มาตรา 6)

- หมวด 1 บททั่วไป

(มาตรา 7 - มาตรา 12)

- หมวด 2 เงินทดแทน

(มาตรา 13 - มาตรา 25)

- หมวด 3 กองทุนเงินทดแทน

(มาตรา 26 - มาตรา 30)

- หมวด 4 คณะกรรมการกองทุนเงินทดแทน และคณะกรรมการแพทย์

(มาตรา 31 - มาตรา 43)

- หมวด 5 เงินสมทบ

(มาตรา 44 - มาตรา 47)

- หมวด 6 การยื่นคำร้อง การพิจารณาคำร้องและการอุทธรณ์

(มาตรา 48 - มาตรา 56)

- หมวด 7 พนักงานเจ้าหน้าที่

(มาตรา 57 - มาตรา 60)

- หมวด 8 การส่งหนังสือ

(มาตรา 61)

- หมวด 9 การกำหนดโทษ

(มาตรา 62 - มาตรา 66)

- บทเฉพาะกาล

(มาตรา 67 - มาตรา 70)

หมวด 1 บททั่วไป

1. กำหนดให้กฎหมายเงินทดแทนเป็นมาตรฐานขั้นต่ำ

มาตรา 7 การเรียกร้องหรือการได้มาซึ่งสิทธิหรือประโยชน์ตามพระราชบัญญัตินี้ไม่เป็นการตัดสิทธิหรือประโยชน์ที่ลูกจ้างพึงได้ตามกฎหมายอื่น

2. การให้ความช่วยเหลือลูกจ้างในการดำเนินคดีเกี่ยวกับเงินทดแทนโดยรัฐ

มาตรา 8 ให้กระทรวงแรงงาน* มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางนิติศาสตร์เพื่อมีอำนาจฟ้องคดีและแก้ต่างคดีเกี่ยวกับเงินทดแทนตามพระราชบัญญัตินี้ให้แก่ลูกจ้างหรือผู้มิสิทธิตามมาตรา 20

ให้ลูกจ้างหรือผู้มิสิทธิตามมาตรา 20 ที่ประสงค์จะให้พนักงานเจ้าหน้าที่ฟ้องคดีหรือแก้ต่างคดีตามวรรคหนึ่งยื่นคำขอต่อสำนักงานตามระเบียบที่เลขาธิการกำหนด

เพื่อให้กฎหมายเงินทดแทน สามารถคุ้มครองลูกจ้างได้อย่างแท้จริงจึงมีการกำหนดการให้ความช่วยเหลือลูกจ้างในการดำเนินคดีเกี่ยวกับเงินทดแทนโดยรัฐ โดยกฎหมายฯ กำหนดว่าการที่ลูกจ้างได้รับสิทธิใด ๆ ตามกฎหมายอื่นก็จะไม่เป็นการตัดสิทธิของลูกจ้างตามที่กฎหมายเงินทดแทนกำหนดไว้

3. บุริมสิทธิของเงินทดแทน

มาตรา 9 หนี้ที่เกิดจากการไม่ชำระเงินทดแทน เงินสมทบ หรือเงินเพิ่มตามพระราชบัญญัตินี้ให้ลูกจ้างหรือสำนักงานมีบุริมสิทธิเหนือทรัพย์สินทั้งหมดของนายจ้าง ซึ่งเป็นลูกหนี้ในลำดับเดียวกับบุริมสิทธิในค่าภาษีอากรตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเงินทดแทน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กฎหมายฯ จึงกำหนดให้หนี้ของนายจ้างที่เกิดจากการที่นายจ้างไม่ชำระเงินทดแทน เงินสมทบ หรือเงินเพิ่มตามที่กฎหมายฯ กำหนดจะมีบุริมสิทธิของหนี้ดังกล่าวในลำดับเดียวกับค่าภาษีอากร

4. ความรับผิดชอบในเงินทดแทนของผู้รับเหมาช่วง และผู้ประกอบการที่ได้ว่าจ้างโดยวิธีเหมาค่าแรง

มาตรา 10 ในกรณีที่นายจ้างซึ่งเป็นผู้รับเหมาช่วงไม่จ่ายเงินทดแทน เงินสมทบหรือเงินเพิ่มให้ผู้รับเหมาช่วงในลำดับถัดขึ้นไปหากมีตลอดสายจนถึงผู้รับเหมาขั้นต้นซึ่งมิใช่ นายจ้างร่วมรับผิดชอบกับผู้รับเหมาช่วงซึ่งเป็นนายจ้างในการจ่ายเงินทดแทน เงินสมทบ หรือเงินเพิ่ม

ให้ผู้รับเหมาขั้นต้นหรือผู้รับเหมาช่วงซึ่งมิใช่ นายจ้างที่ได้จ่ายเงินทดแทน เงินสมทบหรือเงินเพิ่ม มีสิทธิไล่เบี้ยเอาแก่นายจ้างและบรรดาผู้รับเหมาช่วงอื่นหากมีตลอดสายในเงินทดแทน เงินสมทบ หรือเงินเพิ่ม ที่ได้จ่ายให้แก่ลูกจ้างหรือสำนักงาน

จากกฎหมายเงินทดแทน ดังกล่าวสามารถสรุปได้ดังนี้คือ กรณีนายจ้างซึ่งเป็นผู้รับเหมาช่วงไม่จ่ายเงินทดแทน เงินสมทบ หรือเงินเพิ่ม ตามที่กฎหมายฯ กำหนดสำหรับลูกจ้างของตน กฎหมายฯ กำหนดให้ผู้รับเหมาช่วงในลำดับถัดขึ้นไป หากมีตลอดสายจนถึงผู้รับเหมาขั้นต้น ซึ่งมิใช่ นายจ้าง ต้องมาร่วมรับผิดชอบกับผู้รับเหมาช่วง ซึ่งเป็นนายจ้างในการจ่ายเงิสดังกล่าว

มาตรา 11² ในกรณีที่ผู้ประกอบการได้ว่าจ้างด้วยวิธีเหมาค่าแรงโดยมอบให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดรับช่วงไปควบคุมดูแลการทำงานหรือรับผิดชอบจ่ายค่าจ้างให้แก่ลูกจ้างอีกทอดหนึ่ง หรือมอบหมายให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดเป็นผู้จัดหาลูกจ้างมาทำงานอันมิใช่การประกอบธุรกิจจัดหางานโดยการทำงานนั้นเป็นส่วนหนึ่งส่วนใดในกระบวนการผลิตหรือธุรกิจซึ่งกระทำในสถานประกอบการ หรือสถานที่ทำงานของผู้ประกอบการ และเครื่องมือที่สำคัญสำหรับใช้ทำงานนั้นผู้ประกอบการเป็นผู้จัดหา กรณีเช่นว่านี้ผู้ประกอบการย่อมอยู่ในฐานะนายจ้างซึ่งมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

ในกรณีที่ผู้รับเหมาค่าแรงงานตามวรรคหนึ่งเป็นผู้ยื่นแบบรายการขึ้นทะเบียนนายจ้างต่อสำนักงานตามมาตรา 44 ในฐานะนายจ้าง ให้ผู้รับเหมาค่าแรงมีหน้าที่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้เช่นเดียวกับนายจ้าง ในกรณีเช่นว่านี้ให้ผู้ประกอบการหลุดพ้นจากความรับผิดชอบในหนี้เงินสมทบและเงินเพิ่มเพียงเท่าที่ผู้รับเหมาค่าแรงได้นำส่งสำนักงาน

จากกฎหมายเงินทดแทน ดังกล่าวสามารถสรุปได้ดังนี้คือ กรณีผู้ประกอบการได้ว่าจ้างโดยวิธีเหมาค่าแรง (ในงานที่เป็นส่วนใดส่วนหนึ่งของกระบวนการผลิตหรือธุรกิจในความรับผิดชอบของ ผู้ประกอบการ) ถ้าผู้รับเหมาค่าแรงดังกล่าวไม่จ่ายเงินทดแทน เงินสมทบ หรือเงินเพิ่ม ตามที่กฎหมายเงินทดแทนกำหนด สำหรับกรณีการจ้างลูกจ้างของตน กฎหมายฯ กำหนดให้ผู้ประกอบการที่ได้ค่าจ้างโดยวิธีเหมาค่าแรงจะต้องร่วมรับผิดชอบในเงินดังกล่าวด้วย

² มาตรา 11 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเงินทดแทน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561

หมวด 2 เงินทดแทน

เนื้อหาโดยสรุปในส่วนนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับการกำหนดให้นายจ้างมีหน้าที่จ่ายเงินทดแทนให้กับลูกจ้างในกรณีต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดฯ โดยเมื่อนายจ้างได้จ่ายเงินทดแทนดังกล่าวไปแล้ว นายจ้างสามารถที่จะเบิกเงินดังกล่าวได้จากกองทุนเงินทดแทนตามอัตราที่กฎหมายกำหนดโดยมีเนื้อหาดังนี้

1. กำหนดหน้าที่ของนายจ้างต่อลูกจ้าง

มาตรา 13 เมื่อลูกจ้างประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย ให้นายจ้างจัดให้ลูกจ้างได้รับการรักษาพยาบาลทันทีตามความเหมาะสมแก่อันตรายหรือความเจ็บป่วยนั้น และให้นายจ้างจ่ายค่ารักษาพยาบาลเท่าที่จ่ายจริงตามความจำเป็น ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง³

ให้นายจ้างจ่ายค่ารักษาพยาบาลตามวรรคหนึ่งโดยไม่ชักช้าเมื่อฝ่ายลูกจ้างแจ้งให้นายจ้างทราบ

มาตรา 15⁴ กรณีที่ลูกจ้างจำเป็นต้องได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพในการทำงานภายหลังการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย ให้นายจ้างจ่ายค่าฟื้นฟูสมรรถภาพในการทำงานของลูกจ้างเท่าที่จ่ายจริงตามความจำเป็น ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 16⁵ เมื่อลูกจ้างประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยจนถึงแก่ความตาย หรือสูญหายให้นายจ้างจ่ายค่าทำศพแก่ผู้จัดการศพของลูกจ้างตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 17 ในกรณีที่ลูกจ้างประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยจนถึงแก่ความตายโดยไม่มีผู้จัดการศพ ให้นายจ้างจัดการศพของลูกจ้างไปพลางก่อนจนกว่าผู้มีสิทธิตามมาตรา 20 จะมาขอเป็นผู้จัดการศพ แต่นายจ้างจะใช้ค่าทำศพเกินหนึ่งในสามของค่าทำศพตามมาตรา 16 ไม่ได้ ถ้าลูกจ้างถึงแก่ความตายครบเจ็ดสิบสองชั่วโมง แล้วยังไม่เป็นผู้มีสิทธิตามมาตรา 20 มาขอเป็นผู้จัดการศพให้นายจ้างจัดการศพนั้นตามประเพณีทางศาสนาของลูกจ้างซึ่งถึงแก่ความตายหรือตามประเพณีแห่งท้องถิ่นโดยคำนึงถึงฐานะทางสังคมของลูกจ้าง ในการนี้ให้นายจ้างใช้ค่าทำศพส่วนที่เหลือได้

มาตรา 18⁶ เมื่อลูกจ้างประสบอันตราย เจ็บป่วย หรือสูญหาย ให้นายจ้างจ่ายค่าทดแทนเป็นรายเดือนให้แก่ลูกจ้างหรือผู้มีสิทธิตามมาตรา 20 แล้วแต่กรณี ดังต่อไปนี้

³ มาตรา 13 วรรคหนึ่ง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเงินทดแทน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561

⁴ มาตรา 15 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติทดแทน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561

⁵ มาตรา 16 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติทดแทน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561

⁶ มาตรา 18 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติทดแทน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561

(1) ร้อยละเจ็ดสิบของค่าจ้างรายเดือน สำหรับกรณีที่ลูกจ้างไม่สามารถทำงานได้ไม่ว่าลูกจ้างจะสูญเสียอวัยวะตาม (2) ด้วยหรือไม่ก็ตาม โดยจ่ายตั้งแต่วันแรกที่ลูกจ้างไม่สามารถทำงานได้ไปจนตลอดระยะเวลาที่ไม่สามารถทำงานได้ แต่ต้องไม่เกินหนึ่งปี

(2) ร้อยละเจ็ดสิบของค่าจ้างรายเดือน สำหรับกรณีที่ลูกจ้างต้องสูญเสียสมรรถภาพในการทำงานของร่างกาย โดยจ่ายตามระยะเวลาที่ต้องจ่ายให้ตามที่กระทรวงแรงงานประกาศกำหนด แต่ต้องไม่เกินสิบปี

(3) ร้อยละเจ็ดสิบของค่าจ้างรายเดือน สำหรับกรณีที่ลูกจ้างทุพพลภาพโดยจ่ายตามประเภทของการทุพพลภาพและตามระยะเวลาที่กระทรวงแรงงานประกาศกำหนด แต่ต้องไม่น้อยกว่าสิบห้าปี

(4) ร้อยละเจ็ดสิบของค่าจ้างรายเดือน สำหรับกรณีที่ลูกจ้างถึงแก่ความตายหรือสูญหาย มีกำหนดสิบปี

คำว่า “ทุพพลภาพ” ตามมาตรานี้ หมายความว่า การที่ลูกจ้างสูญเสียอวัยวะหรือสูญเสียสมรรถภาพของอวัยวะหรือของร่างกาย หรือสูญเสียสภาพปกติของจิตใจ จนทำให้ความสามารถในการทำงานลดลงถึงขนาดไม่อาจประกอบการทำงานตามปกติได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่เลขาธิการประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของคณะกรรมการการแพทย์

หลักเกณฑ์และวิธีการคำนวณค่าจ้างรายเดือนให้เป็นไปตามที่กระทรวงแรงงานประกาศกำหนด

ค่าทดแทนตามวรรคหนึ่งต้องไม่น้อยกว่าค่าทดแทนรายเดือนต่ำสุด และไม่มากกว่าค่าทดแทนรายเดือนสูงสุดตามที่กระทรวงแรงงานประกาศกำหนด

มาตรา 19⁷ ในกรณีที่นายจ้างจ่ายค่าทดแทนตามมาตรา 18 (2) หรือ (3) และต่อมาลูกจ้างได้ถึงแก่ความตายในขณะที่ยังรับค่าทดแทนไม่ครบระยะเวลาตามสิทธิดังกล่าว ให้นายจ้างจ่ายค่าทดแทนให้แก่ผู้มีสิทธิตามมาตรา 20 ต่อไปจนครบกำหนดระยะเวลาตามสิทธิ ทั้งนี้ ระยะเวลาการจ่ายค่าทดแทนรวมกันต้องไม่เกินสิบปี

จากหลักกฎหมายเงินทดแทน ข้างต้นสามารถสรุปหน้าที่ของนายจ้างที่มีต่อลูกจ้างตามกฎหมายฯ ได้ดังนี้

1. หน้าที่จัดให้ลูกจ้างที่ประสบอันตราย หรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานฯ ให้นายจ้างให้ได้รับการรักษาพยาบาลทันทีตามความเหมาะสม โดยนายจ้างต้องเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง

2. หน้าที่ในการจ่ายค่าฟื้นฟูสมรรถภาพในการทำงานให้กับลูกจ้างในกรณีที่ลูกจ้างประสบอันตราย หรือเจ็บป่วย เนื่องจากการทำงานฯ ให้นายจ้าง

3. หน้าที่จ่ายค่าทำศพให้กับผู้จัดการศพของลูกจ้าง ในกรณีที่ลูกจ้างประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยจนถึงแก่ความตายหรือสูญหาย ตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวงและในกรณีที่ใน

⁷ มาตรา 19 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเงินทดแทน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561

ขณะนั้นไม่มีหรือในกรณีที่ไม่มีบุคคลที่กฎหมายเงินทดแทน กำหนด นายจ้างต้องมีหน้าที่จัดการงานศพของลูกจ้าง

4. กำหนดอัตราการจ่ายค่าทดแทนรายเดือนโดยสรุปที่นายจ้างต้องจ่ายให้กับลูกจ้าง หรือบุคคลที่กฎหมายกำหนดเมื่อลูกจ้างประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย หรือสูญหาย

2. กำหนดโรคที่เกิดขึ้นตามลักษณะ หรือสภาพของงาน

มาตรา 14 ให้กระทรวงแรงงาน* ประกาศกำหนดชนิดของโรคซึ่งเกิดขึ้นตามลักษณะหรือสภาพของงานหรือเนื่องจากการทำงาน

3. กำหนดบุคคลที่มีสิทธิได้รับเงินทดแทน กรณีลูกจ้างถึงแก่ความตาย

มาตรา 20 เมื่อลูกจ้างประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยจนถึงแก่ความตายหรือสูญหายให้บุคคลดังต่อไปนี้เป็นผู้มีสิทธิได้รับเงินทดแทนจากนายจ้าง

(1) บิดามารดา

(2) สามีหรือภรรยา

(3)⁸ บุตรมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี ให้มีสิทธิได้รับเงินทดแทนต่อไปจนกว่าจะจบการศึกษาในระดับปริญญาตรี

(3/1)⁹ บุตรมีอายุตั้งแต่สิบแปดปีขึ้นไปที่อยู่ระหว่างการศึกษาระดับไม่สูงกว่าปริญญาตรีให้มีสิทธิได้รับเงินทดแทนจนกว่าจะจบการศึกษาในระดับปริญญาตรี

(4) บุตรมีอายุตั้งแต่สิบแปดปีและทุพพลภาพหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบซึ่งอยู่ในอุปการะของลูกจ้างก่อนลูกจ้างถึงแก่ความตายหรือสูญหาย

ให้บุตรของลูกจ้างซึ่งเกิดภายในสามร้อยสิบวันนับแต่วันที่ลูกจ้างถึงแก่ความตายหรือวันที่เกิดเหตุสูญหายมีสิทธิได้รับเงินทดแทนนับแต่วันคลอด

ในกรณีที่ไม่มีผู้มีสิทธิตามวรรคหนึ่ง ให้นายจ้างจ่ายเงินทดแทนแก่ผู้ซึ่งอยู่ในอุปการะของลูกจ้างก่อนลูกจ้างถึงแก่ความตายหรือสูญหาย แต่ผู้อยู่ในอุปการะดังกล่าว จะต้องได้รับความเดือดร้อนเพราะขาดอุปการะจากลูกจ้างที่ตายหรือสูญหาย

มาตรา 21 ให้ผู้มีสิทธิตามมาตรา 20 ได้รับส่วนแบ่งในเงินทดแทนเท่ากัน

ในกรณีที่สิทธิได้รับเงินทดแทนสิ้นสุดลงเพราะผู้มีสิทธิตามมาตรา 20 ผู้หนึ่งผู้ใดถึงแก่ความตาย หรือสามีหรือภรรยาสมรสใหม่หรือมิได้สมรสใหม่แต่มีพฤติการณ์แสดงให้เห็นได้ว่าอยู่กินฉันสามีหรือภรรยา กับหญิงหรือชายอื่น หรือบุตรไม่มีลักษณะตามมาตรา 20(3) หรือ (4) อีกต่อไปให้นำส่วนแบ่งของผู้หมดสิทธิเพราะเหตุหนึ่งเหตุใดดังกล่าวไปเฉลี่ยให้แก่ผู้มีสิทธิอื่นต่อไป

มาตรา 23 ห้ามมิให้นายจ้างหักเงินทดแทนเพื่อการใด ๆ และเงินทดแทนไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี

⁸ มาตรา 20 วรรคหนึ่ง (3) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเงินทดแทน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561

⁹ มาตรา 20 วรรคหนึ่ง (3/1) เพิ่มโดยพระราชบัญญัติเงินทดแทน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561

4. กำหนดช้อยกเว้นที่ไม่ต้องจ่ายเงินทดแทนให้กับลูกจ้าง

มาตรา 22 นายจ้างไม่ต้องจ่ายเงินทดแทนในการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยของลูกจ้าง เพราะเหตุอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- (1) ลูกจ้างเสพของมีนเมาหรือสิ่งเสพติดอื่นจนไม่สามารถครองสติได้
- (2) ลูกจ้างจงใจให้ตนเองประสบอันตรายหรือยอมให้ผู้อื่นทำให้ตนประสบอันตราย

5. สิทธิของนายจ้างในการเบิกเงินจากกองทุนเงินทดแทน

มาตรา 25 การจ่ายเงินทดแทนตามหมวดนี้ ในกรณีที่นายจ้างเป็นผู้มีหน้าที่ต้องจ่ายเงินสมทบให้สำนักงานจ่ายเงินทดแทนแก่ลูกจ้างหรือผู้มีสิทธิตามมาตรา 20 แทนนายจ้างนั้น แต่ถ้านายจ้างได้ทดรองจ่ายเงินทดแทนให้ลูกจ้างหรือผู้มีสิทธินั้นไปก่อน และเป็นกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่มีคำวินิจฉัยว่าลูกจ้างหรือผู้มีสิทธิดังกล่าวมีสิทธิได้รับเงินทดแทน ให้นายจ้างขอรับเงินทดแทนที่ได้ ทดรองจ่ายไปคืนจากสำนักงานได้ตามระเบียบที่เลขาธิการกำหนด

ในกรณีที่นายจ้างเป็นผู้ไม่มีหน้าที่ต้องจ่ายเงินสมทบ และได้ทดรองจ่ายเงินทดแทนแก่ลูกจ้างหรือผู้มีสิทธิตามมาตรา 20 ไปก่อน ถ้าลูกจ้างหรือผู้มีสิทธินั้นมีสิทธิได้รับเงินทดแทนตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 50 หรือคำสั่งใหม่ตามมาตรา 51 นายจ้างมีสิทธินำเงินทดแทนที่ได้จ่ายให้ลูกจ้างหรือผู้มีสิทธิดังกล่าวไปนั้นมาหักจากจำนวนเงินทดแทนตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ไม่เกินจำนวนเงินทดแทนตามประเภทที่กำหนดไว้ในคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่

แม้ว่ากฎหมายเงินทดแทน จะกำหนดหน้าที่ของนายจ้างในการจ่ายเงินทดแทนต่อลูกจ้างเมื่อมีเหตุต่อลูกจ้างตามที่กฎหมายกำหนด แต่เนื่องจากกฎหมายเงินทดแทนเป็นการบริหารกฎหมายบนแนวคิดของการประกันโดยการจัดตั้งกองทุนที่กำหนดหน้าที่ให้นายจ้างเป็นผู้จ่ายเงินเข้ากองทุนด้วยเหตุนี้ กฎหมายจึงกำหนดให้นายจ้างสามารถที่จะมาเบิกค่าใช้จ่ายในเงินทดแทนที่นายจ้างได้จ่ายไปจากกองทุนเงินทดแทนได้

หมวด 3 กองทุนเงินทดแทน

การจัดตั้งกองทุนเงินทดแทน

มาตรา 26 ให้มีกองทุนเงินทดแทนในสำนักงานประกันสังคมเพื่อจ่ายเป็นเงินทดแทนแก่ลูกจ้างแทนนายจ้างซึ่งมีหน้าที่ต้องจ่ายเงินสมทบตามมาตรา 44 และเป็นค่าใช้จ่ายตามมาตรา 43

ให้กองทุนเงินทดแทนตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 ลงวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2515 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 ลงวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2515 (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2533 เป็นกองทุนตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 27 กองทุนประกอบด้วย

- (1) เงินกองทุนเงินทดแทนตามมาตรา 26 วรรคสอง
- (2) เงินสมทบ
- (3) ผลประโยชน์ของกองทุนตามมาตรา 29
- (4) เงินเพิ่มตามมาตรา 46
- (5) เงินที่ตกเป็นของกองทุนตามมาตรา 47
- (6) เงินค่าปรับที่ได้จากการเปรียบเทียบตามมาตรา 66
- (7) ทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้หรือเงินอุดหนุน
- (8) รายได้อื่น
- (9) ดอกผลของกองทุน

เนื่องจากกฎหมายเงินทดแทนเป็นกฎหมายที่มีแนวคิดเฉลี่ยทุกข์เฉลี่ยสุข โดยการมี การจัดตั้งและเก็บเงินเข้ากองทุนฯ จากบุคคลที่กฎหมายฯ กำหนดให้มีหน้าที่ ซึ่งในที่นี้ก็คือนายจ้าง ด้วยเหตุนี้กฎหมายฯ จึงกำหนดให้มีการจัดตั้งกองทุนเงินทดแทน โดยมีที่มาของเงินตามที่ กฎหมายฯ กำหนด

หมวด 4

คณะกรรมการกองทุนเงินทดแทนและคณะกรรมการการแพทย์

1. คณะกรรมการกองทุนเงินทดแทน

มาตรา 31 ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการกองทุนเงินทดแทน” ประกอบด้วยเลขาธิการสำนักงานประกันสังคมเป็นประธานกรรมการ และผู้ทรงคุณวุฒิไม่เกินหกคน กับผู้แทนฝ่ายนายจ้างและผู้แทนฝ่ายลูกจ้างฝ่ายละสามคน ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้ง เป็นกรรมการและผู้แทนสำนักงานประกันสังคมเป็นกรรมการและเลขานุการ

การแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิตามวรรคหนึ่ง ให้รัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในทางแพทยศาสตร์ นิติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การคลัง ประกันสังคม หรือประกันภัย

การได้มาซึ่งผู้แทนฝ่ายนายจ้างและผู้แทนฝ่ายลูกจ้างตามวรรคหนึ่ง ให้ใช้วิธีสรรหาโดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของฝ่ายนายจ้างและฝ่ายลูกจ้าง ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรีกำหนด โดยคำแนะนำของคณะกรรมการ¹⁰

เลขาธิการจะแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ในสำนักงานเป็นผู้ช่วยเลขานุการก็ได้¹¹

มาตรา 32 คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) เสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบายการบริหารกองทุนและการจ่ายเงินทดแทน
- (2) พิจารณาให้ความเห็นต่อรัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวงและระเบียบต่าง ๆ เพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้
- (3) วางระเบียบโดยความเห็นชอบของกระทรวงแรงงาน* เกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน และการเก็บรักษาเงินกองทุน
- (4) วางระเบียบโดยความเห็นชอบของกระทรวงแรงงาน* เกี่ยวกับการจัดหาผลประโยชน์ของกองทุน
- (5) พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ตามมาตรา 52
- (6) ให้คำปรึกษาและแนะนำแก่สำนักงานประกันสังคมในการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้
- (7) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่พระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือตามที่รัฐมนตรีมอบหมาย

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการอาจมอบหมายให้สำนักงานประกันสังคมเป็นผู้ปฏิบัติก็ได้

กล่าวโดยสรุปได้ว่าคณะกรรมการกองทุนเงินทดแทน ที่มีอำนาจหน้าที่ที่สำคัญคือ กำหนดแนวทางและนโยบายในการบริหารจัดการกองทุนเงินทดแทน

¹⁰ มาตรา 31 วรรคสาม เพิ่มโดยพระราชบัญญัติเงินทดแทน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561

¹¹ มาตรา 31 วรรคสี่ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติเงินทดแทน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561

2. คณะกรรมการการแพทย์

มาตรา 38¹² ให้มีคณะกรรมการการแพทย์คณะหนึ่ง ประกอบด้วยประธาน กรรมการ และ กรรมการอื่นมีจำนวนรวมกันไม่เกินสิบห้าคนซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพเวชกรรมสาขาต่าง ๆ

ให้รัฐมนตรีแต่งตั้งข้าราชการของสำนักงานประกันสังคมเป็นกรรมการและเลขานุการ
เลขาธิการจะแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ในสำนักงานเป็นผู้ช่วยเลขานุการก็ได้

ให้นำมาตรา 33 มาตรา 35 และมาตรา 36 วรรคสองและวรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 40 คณะกรรมการการแพทย์มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) เสนอความเห็นต่อคณะกรรมการเกี่ยวกับการดำเนินงานในการให้บริการทางการแพทย์
- (2) ให้คำปรึกษาแนะนำในทางการแพทย์แก่คณะกรรมการและสำนักงาน

(3)¹³ ให้ความเห็นในการออกกฎกระทรวงตามมาตรา 13 และประกาศกระทรวงแรงงานตาม
มาตรา 14 และมาตรา 18 (2) และ (3)

(4) ปฏิบัติการอื่นตามที่พระราชบัญญัตินี้บัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ
การแพทย์ หรือตามที่รัฐมนตรีหรือคณะกรรมการมอบหมาย

กล่าวโดยสรุปได้ว่า คณะกรรมการการแพทย์ มีอำนาจหน้าที่ที่สำคัญคือ การกำกับดูแล
เกี่ยวกับการให้บริการทางการแพทย์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการตามกฎหมายเงินทดแทน

¹² มาตรา 38 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเงินทดแทน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561

¹³ มาตรา 40 (3) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเงินทดแทน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561

หมวด 5 เงินสมทบ

การจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนเงินทดแทน

โดยอัตราการจ่ายเงินเข้าในกองทุนของนายจ้างจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับจำนวนลูกจ้าง ประเภทธุรกิจและความเสี่ยงที่เกิดขึ้น

มาตรา 44¹⁴ ให้กระทรวงแรงงานประกาศกำหนดประเภทและขนาดของกิจการและท้องที่ที่นายจ้างต้องจ่ายเงินสมทบ

ให้นายจ้างซึ่งมีหน้าที่ต้องจ่ายเงินสมทบตามวรรคหนึ่งต้องดำเนินการ ดังต่อไปนี้

- (1) ยื่นแบบรายการขึ้นทะเบียนนายจ้าง และ
- (2) จ่ายเงินสมทบ

กรณีข้อเท็จจริงในแบบรายการขึ้นทะเบียนนายจ้างเปลี่ยนแปลงไปให้นายจ้างแจ้งการเปลี่ยนแปลงภายในวันที่สิบห้าของเดือนถัดจากเดือนที่มีการเปลี่ยนแปลง

แบบรายการ วิธีการยื่นแบบรายการ การจ่ายเงินสมทบ และการแจ้งการเปลี่ยนแปลงแบบรายการให้เป็นไปตามที่เลขาธิการประกาศกำหนด

มาตรา 45 เพื่อประโยชน์ในการเรียกเก็บเงินสมทบจากนายจ้างตามมาตรา 44 ให้กระทรวงแรงงาน* มีอำนาจประกาศกำหนดอัตราเงินสมทบไม่เกินร้อยละห้าของค่าจ้างที่นายจ้างจ่ายแต่ละปี อัตราเงินฝากสำหรับการที่นายจ้างขอจ่ายเงินสมทบเป็นงวดไม่เกินร้อยละยี่สิบห้าของเงินสมทบแต่ละปี วิธีการประเมินและการเรียกเก็บเงินสมทบจากนายจ้าง ตลอดจนระเบียบวิธีการอันจำเป็นเพื่อให้สำนักงานดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

การกำหนดอัตราเงินสมทบตามวรรคหนึ่งให้คำนึงถึงสถิติการประสบอันตรายของแต่ละประเภทกิจการ ภาระของกองทุน และจำนวนเงินของกองทุนที่มีอยู่

ให้กระทรวงแรงงานมีอำนาจในการประกาศกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการลดหรือเพิ่มอัตราเงินสมทบตามวรรคหนึ่งให้แก่ นายจ้าง ตามอัตราส่วนการสูญเสียของนายจ้าง

นอกจากนี้เพื่อให้การจ่ายเงินเข้ากองทุนฯ เป็นไปอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง และการจัดการกองทุนฯ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพกฎหมายฯ ยังกำหนด

มาตรา 46¹⁵ นายจ้างผู้ใดไม่จ่ายเงินสมทบภายในกำหนดเวลาหรือจ่ายเงินสมทบไม่ครบจำนวนตามที่จะต้องจ่าย ให้เสียเงินอีกร้อยละสองต่อเดือนของเงินสมทบที่ต้องจ่ายนับแต่วันถัดจากวันที่ต้องนำส่งเงินสมทบ ทั้งนี้ เงินเพิ่มที่คำนวณได้ต้องไม่เกินจำนวนเงินสมทบที่นายจ้างต้องจ่าย

¹⁴ มาตรา 44 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระบัญญัติเงินทดแทน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561

¹⁵ มาตรา 46 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเงินทดแทน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561

ในกรณีที่หนึ่งห้องที่ใดประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ ประสบภัยพิบัติอย่างร้ายแรงที่ส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ หรือมีสถานการณ์ฉุกเฉิน อันเป็นเหตุให้นายจ้างไม่อาจจ่ายเงินสมทบได้ตามกำหนดเวลา ให้รัฐมนตรีตามคำแนะนำของคณะกรรมการมีอำนาจออกประกาศลดการจ่ายเงินเพิ่มตามวรรคหนึ่งในห้องที่นั้นก็ได้อีก

มาตรา 47 เลขานุการมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ยึด आयัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินของนายจ้างซึ่งไม่นำส่งเงินสมทบหรือเงินเพิ่ม หรือนำส่งไม่ครบจำนวน

การมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งจะกระทำได้อต่อเมื่อได้ส่งคำเตือนเป็นหนังสือให้นายจ้างนำเงินสมทบหรือเงินเพิ่มที่ค้างมาจ่ายภายในเวลาที่กำหนดแต่ต้องไม่น้อยกว่าสามสิบวันนับแต่วันที่นายจ้างได้รับหนังสือนั้นและนายจ้างไม่จ่ายภายในเวลาที่กำหนด

หลักเกณฑ์และวิธีการยึด आयัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด ทั้งนี้ ให้นำหลักเกณฑ์และวิธีการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

เงินที่ได้จากการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ให้หักไว้เป็นค่าใช้จ่ายในการยึด आयัด และขายทอดตลาด และจ่ายเงินสมทบหรือเงินเพิ่มที่ค้างจ่าย ถ้ามีเงินเหลือให้คืนแก่นายจ้างโดยเร็วโดยให้เลขานุการมีหนังสือแจ้งให้นายจ้างทราบเพื่อขอรับเงินที่เหลือคืนโดยส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ ถ้านายจ้างไม่มาขอรับคืนภายในห้าปีให้ตกเป็นของกองทุน

โดยสามารถสรุปหลักการสำคัญของกฎหมายเงินทดแทน ได้ดังนี้

1. กำหนดให้นายจ้างเป็นผู้มีหน้าที่ในการจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนเงินทดแทน โดยกระทรวงแรงงานจะประกาศกำหนดประเภทและขนาดของกิจการและห้องที่ที่นายจ้างต้องจ่ายเงินสมทบ
2. กำหนดให้นายจ้างที่มีหน้าที่ต้องจ่ายเงินสมทบต้องยื่นแบบลงทะเบียนจ่ายเงินสมทบต่อทางราชการภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่นายจ้างมีหน้าที่
3. กำหนดอัตราเงินสมทบที่นายจ้างต้องจ่ายเข้ากองทุนเงินทดแทน โดยกระทรวงแรงงานเป็นผู้กำหนดอัตราเงินสมทบของนายจ้าง ทั้งนี้อัตราเงินสมทบของนายจ้างแต่ละราย จะขึ้นอยู่กับสถิติการประสบอันตรายของแต่ละประเภทกิจการ ซึ่งอาจมีการปรับเปลี่ยนเงินสมทบในแต่ละปีได้
4. กำหนดมาตรการดำเนินการของรัฐ กรณีนายจ้างจ่ายเงินสมทบล่าช้า หรือนายจ้างไม่ส่งเงินสมทบ โดยกำหนดให้นายจ้างต้องเสียเงินเพิ่มร้อยละ ๓ ต่อเดือน นอกจากนี้ยังได้กำหนดมาตรการในการยึด आयัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินของนายจ้างที่ไม่จ่ายเงินสมทบ

หมวด 6

การยื่นคำร้อง การพิจารณาคำร้อง การอุทธรณ์

1. หน้าที่นายจ้างเมื่อลูกจ้างประสบเหตุตามที่กฎหมาย ฯ กำหนด

มาตรา 48¹⁶ เมื่อลูกจ้างประสบอันตราย เจ็บป่วย หรือสูญหาย ให้นายจ้างแจ้งเหตุดังกล่าวต่อสำนักงาน ตามแบบและวิธีการที่เลขาธิการประกาศกำหนด ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่นายจ้างทราบ หรือควรจะได้ทราบถึงการประสบอันตราย เจ็บป่วย หรือสูญหาย

เนื้อหาโดยสรุปในส่วนนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับกำหนดให้นายจ้างมีหน้าที่แจ้งต่อหน่วยงานของรัฐเมื่อลูกจ้างประสบอันตราย เจ็บป่วย หรือสูญหาย โดยนายจ้างจะต้องยื่นเรื่องภายใน 15 วัน นับแต่วันที่นายจ้างทราบหรือควรจะได้ทราบถึงการประสบอันตราย เจ็บป่วย หรือสูญหาย

2. ระยะเวลาการยื่นขอรับเงินทดแทน

มาตรา 49¹⁷ เมื่อลูกจ้างประสบอันตราย เจ็บป่วย หรือสูญหาย ให้ลูกจ้างหรือผู้มีสิทธิตามมาตรา 20 ยื่นคำร้องขอรับเงินทดแทนต่อสำนักงาน ตามแบบและวิธีการที่เลขาธิการประกาศกำหนด ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่ประสบอันตราย เจ็บป่วย หรือสูญหาย

เนื้อหาโดยสรุปในส่วนนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับกำหนดให้ลูกจ้างหรือผู้มีสิทธิตามมาตรา 20 กำหนดต้องยื่นขอรับเงินทดแทนต่อหน่วยงานของรัฐภายใน 180 วัน นับแต่วันประสบอันตราย เจ็บป่วย หรือสูญหายแล้วแต่กรณี

3. หลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาคำร้องขอรับเงินทดแทน

มาตรา 50 เมื่อมีการแจ้งการประสบอันตราย เจ็บป่วย หรือสูญหาย ตามมาตรา 48 หรือมีการยื่นคำร้องขอรับเงินทดแทนตามมาตรา 49 หรือความปรากฏแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ว่าลูกจ้างประสบอันตราย เจ็บป่วย หรือสูญหาย ให้พนักงานเจ้าหน้าที่สอบสวนและออกคำสั่งให้นายจ้างจ่ายเงินทดแทนให้แก่ลูกจ้างหรือผู้มีสิทธิตามมาตรา 20 ตามแบบที่เลขาธิการกำหนดโดยมิชักช้า

¹⁶ มาตรา 48 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเงินทดแทน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561

¹⁷ มาตรา 49 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเงินทดแทน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561

คำสั่งตามวรรคหนึ่งถ้าเป็นกรณีที่ลูกจ้างหรือผู้มีสิทธิตามมาตรา 20 มีสิทธิได้รับเงินทดแทนให้พนักงานเจ้าหน้าที่กำหนดจำนวนเงินทดแทนและระยะเวลาที่ต้องจ่ายเงินทดแทนไว้ด้วย และสั่งให้นายจ้างจ่ายเงินดังกล่าวแก่ลูกจ้างภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่นายจ้างทราบหรือถือว่าได้ทราบคำสั่ง

ให้นายจ้างจ่ายเงินทดแทนแก่ลูกจ้างหรือผู้มีสิทธิตามมาตรา 20 ณ สถานที่ทำงานของลูกจ้าง สถานที่อื่นตามที่นายจ้างและฝ่ายลูกจ้างตกลงกัน หรือที่สำนักงาน

มาตรา 51 ถ้าปรากฏภายหลังว่าผลของการประสบอันตรายหรือการเจ็บป่วยของลูกจ้างเปลี่ยนแปลงไปอันเป็นเหตุให้คำสั่งที่เกี่ยวกับเงินทดแทนตามมาตรา 50 ไม่เป็นไปตามมาตรา 18 หรือมีกรณีตามมาตรา 19 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งให้นายจ้างจ่ายเงินทดแทนใหม่ได้ คำสั่งใหม่ให้มีผลเฉพาะการจ่ายเงินทดแทนในคราวต่อไป

ในกรณีที่ข้อเท็จจริงปรากฏขึ้นในภายหลังอันเป็นเหตุให้คำสั่งที่เกี่ยวกับเงินทดแทนตามมาตรา 50 คลาดเคลื่อนไป ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งให้นายจ้างจ่ายเงินทดแทนใหม่ได้

ในกรณีที่การเจ็บป่วยเกิดขึ้นภายหลังการสิ้นสภาพการเป็นลูกจ้าง ให้ลูกจ้างยื่นคำร้องขอรับเงินทดแทนจากนายจ้างต่อสำนักงานแห่งท้องที่ที่ลูกจ้างทำงานอยู่หรือที่นายจ้างมีภูมิลำเนาได้ ภายในสองปีนับแต่วันที่ทราบการเจ็บป่วย

เนื้อหาโดยสรุปในส่วนนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาคำร้องขอรับเงินทดแทนของเจ้าหน้าที่

4. หลักเกณฑ์และวิธีการอุทธรณ์คำสั่งของเจ้าหน้าที่

มาตรา 52 ในกรณีที่นายจ้าง ลูกจ้าง หรือผู้มีสิทธิตามมาตรา 20 ซึ่งได้รับคำสั่ง คำวินิจฉัย หรือการประเมินเงินสมทบของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งสั่งการตามพระราชบัญญัตินี้แล้วไม่พอใจคำสั่ง คำวินิจฉัย หรือการประเมินเงินสมทบนั้น ให้ผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์เป็นหนังสือต่อคณะกรรมการได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง คำวินิจฉัย หรือการประเมินเงินสมทบ ทั้งนี้ เว้นแต่เป็นคำสั่งตามมาตรา 47

มาตรา 53 ในกรณีที่ผู้อุทธรณ์ไม่พอใจคำวินิจฉัยของคณะกรรมการให้มีสิทธินำคดีไปสู่ศาลแรงงานภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัย ถ้าไม่นำคดีไปสู่ศาลแรงงานภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้คำวินิจฉัยของคณะกรรมการเป็นที่สุด

ในกรณีที่ผู้มีหน้าที่ต้องจ่ายเงินทดแทนตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการตามวรรคหนึ่งเป็นผู้นำคดีไปสู่ศาล ผู้นั้นต้องวางเงินต่อศาลโดยครบถ้วนตามจำนวนที่ถึงกำหนดจ่ายตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการจึงจะฟ้องคดีได้

เมื่อคดีถึงที่สุดและผู้ซึ่งนำคดีไปสู่ศาลตามวรรคสองมีหน้าที่ต้องจ่ายเงินทดแทนตามคำพิพากษาของศาล ให้ศาลมีอำนาจจ่ายเงินที่ผู้นั้นวางไว้ต่อศาลแก่สำนักงาน เพื่อให้สำนักงานจ่ายเงินทดแทนดังกล่าวแก่ลูกจ้างหรือผู้มีสิทธิตามมาตรา 20 ต่อไป

มาตรา 54 ในกรณีที่ลูกจ้างของนายจ้างตามมาตรา 44 ผู้มีสิทธิตามมาตรา 20 หรือนายจ้างตามมาตรา 44 ยื่นอุทธรณ์ หรือนำคดีไปสู่ศาล การอุทธรณ์ หรือนำคดีไปสู่ศาลไม่เป็นการทุเลาการปฏิบัติตามคำสั่งหรือคำวินิจฉัยของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือของคณะกรรมการ แล้วแต่กรณี

มาตรา 55 ในกรณีที่นายจ้างอุทธรณ์การประเมินเงินสมทบหรือนำคดีไปสู่ศาลการอุทธรณ์ หรือการนำคดีไปสู่ศาลไม่เป็นการทุเลาการปฏิบัติตามคำสั่งของเลขาธิการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ แต่ถ้า นายจ้างได้รับอนุญาตจากเลขาธิการให้รอคำวินิจฉัยอุทธรณ์หรือคำพิพากษาของศาลก็ให้จ่ายภายใน สามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัยอุทธรณ์หรือคำพิพากษาถึงที่สุด แล้วแต่กรณี

ในกรณีที่มีคำวินิจฉัยอุทธรณ์หรือคำพิพากษาถึงที่สุดให้นายจ้างจ่ายเงินสมทบหรือจ่ายเงิน สมทบเพิ่มขึ้น นายจ้างจะต้องจ่ายภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง

การอุทธรณ์หรือการนำคดีไปสู่ศาลตามวรรคหนึ่งไม่เป็นเหตุให้งดการเสียเงินเพิ่มตามมาตรา

46

เนื้อหาโดยสรุปในส่วนนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการอุทธรณ์คำสั่งของ เจ้าหน้าที่ ในกรณีที่นายจ้าง ลูกจ้าง หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องไม่พอใจในคำวินิจฉัยของเจ้าหน้าที่

หมวด 7 พนักงานเจ้าหน้าที่

1. อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่

มาตรา 47 เลขาธิการมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ยึด आयัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินของนายจ้างซึ่งไม่นำส่งเงินสมทบหรือเงินเพิ่ม หรือนำส่งไม่ครบจำนวน

การมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งจะกระทำได้อต่อเมื่อได้ส่งคำเตือนเป็นหนังสือให้นายจ้างนำเงินสมทบหรือเงินเพิ่มที่ค้างมาจ่ายภายในเวลาที่กำหนดแต่ต้องไม่น้อยกว่าสามสิบวันนับแต่วันที่นายจ้างได้รับหนังสือนั้นและนายจ้างไม่จ่ายภายในเวลาที่กำหนด

หลักเกณฑ์และวิธีการยึด आयัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด ทั้งนี้ ให้นำหลักเกณฑ์และวิธีการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

เงินที่ได้จากการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ให้หักไว้เป็นค่าใช้จ่ายในการยึด आयัด และขายทอดตลาด และจ่ายเงินสมทบหรือเงินเพิ่มที่ค้างจ่าย ถ้ามีเงินเหลือให้คืนแก่นายจ้างโดยเร็วโดยให้เลขาธิการมีหนังสือแจ้งให้นายจ้างทราบเพื่อขอรับเงินที่เหลือคืนโดยส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับถ้านายจ้างไม่มาขอรับคืนภายในห้าปีให้ตกเป็นของกองทุน

มาตรา 48¹⁸ เมื่อลูกจ้างประสบอันตราย เจ็บป่วย หรือสูญหาย ให้นายจ้างแจ้งเหตุดังกล่าวต่อสำนักงาน ตามแบบและวิธีการที่เลขาธิการประกาศกำหนด ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่นายจ้างทราบหรือควรจะได้ทราบถึงการประสบอันตราย เจ็บป่วย หรือสูญหาย

มาตรา 49¹⁹ เมื่อลูกจ้างประสบอันตราย เจ็บป่วย หรือสูญหาย ให้ลูกจ้างหรือผู้มีสิทธิตามมาตรา 20 ยื่นคำร้องขอรับเงินทดแทนต่อสำนักงาน ตามแบบและวิธีการที่เลขาธิการประกาศกำหนด ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่ประสบอันตราย เจ็บป่วย หรือสูญหาย

มาตรา 50 เมื่อมีการแจ้งการประสบอันตราย เจ็บป่วย หรือสูญหาย ตามมาตรา 48 หรือมีการยื่นคำร้องขอรับเงินทดแทนตามมาตรา 49 หรือความปรากฏแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ว่าลูกจ้างประสบอันตราย เจ็บป่วย หรือสูญหาย ให้พนักงานเจ้าหน้าที่สอบสวนและออกคำสั่งให้นายจ้างจ่ายเงินทดแทนให้แก่ลูกจ้างหรือผู้มีสิทธิตามมาตรา 20 ตามแบบที่เลขาธิการกำหนดโดยมิชักช้า

คำสั่งตามวรรคหนึ่งถ้าเป็นกรณีที่ลูกจ้างหรือผู้มีสิทธิตามมาตรา 20 มีสิทธิได้รับเงินทดแทนให้พนักงานเจ้าหน้าที่กำหนดจำนวนเงินทดแทนและระยะเวลาที่ต้องจ่ายเงินทดแทนไว้ด้วย และสั่งให้นายจ้างจ่ายเงินดังกล่าวแก่ลูกจ้างภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่นายจ้างทราบหรือถือว่าได้ทราบคำสั่ง

ให้นายจ้างจ่ายเงินทดแทนแก่ลูกจ้างหรือผู้มีสิทธิตามมาตรา 20 ณ สถานที่ทำงานของลูกจ้าง สถานที่อื่นตามที่นายจ้างและฝ่ายลูกจ้างตกลงกัน หรือที่สำนักงาน

¹⁸ มาตรา 48 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเงินทดแทน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561

¹⁹ มาตรา 49 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเงินทดแทน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561

กฎหมายเงินทดแทน ในส่วนนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ตามกฎหมายฯ กำหนดว่ามีอำนาจอย่างไรบ้าง ทั้งนี้ เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายฯ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีเนื้อหาโดยสรุปดังนี้

1. เข้าไปในสถานประกอบการ หรือสำนักงานของนายจ้าง สถานที่ทำงานของลูกจ้างในเวลากลางวันระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก หรือในเวลาทำการ เพื่อตรวจสอบหรือสอบถามข้อเท็จจริง ตรวจสอบทรัพย์สินหรือเอกสารหลักฐานอื่น ถ่ายภาพ ถ่ายสำเนาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจ้าง การจ่ายค่าจ้าง ทะเบียนลูกจ้าง การจ่ายเงินสมทบ และเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือนำเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องไปตรวจสอบหรือกระทำการอย่างอื่นสมควรเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงในอันที่จะปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

2. มีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องหรือสิ่งอื่นที่จำเป็นมาเพื่อประกอบการพิจารณา

3. ยึด อาศัย หรือขายทอดตลาดทรัพย์สินตามคำสั่งของเลขาธิการตามมาตรา ๔๗

4. ในการปฏิบัติตามกฎหมายฯ มีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

หมวด 8 การส่งหนังสือ

1. วิธีการส่งหนังสือ

มาตรา 61 ในการส่งคำสั่ง คำวินิจฉัย คำเตือน หรือหนังสือแจ้งการประเมินเงินสมทบของ คณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ เลขานุการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งสั่งการตามพระราชบัญญัตินี้ให้ส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ หรือให้เจ้าหน้าที่หรือพนักงานเจ้าหน้าที่นำไปส่ง ณ ภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ หรือสำนักงานของนายจ้างในเวลากลางวันระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตกหรือในเวลาทำการของนายจ้าง ถ้าไม่พบนายจ้าง ณ ภูมิลำเนา หรือถิ่นที่อยู่ หรือสำนักงานของนายจ้าง หรือพบนายจ้างแต่นายจ้างปฏิเสธไม่ยอมรับจะส่งให้แก่บุคคลใดซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วและอยู่หรือทำงานในบ้านหรือสำนักงานที่ปรากฏว่าเป็นของนายจ้างนั้นก็ได้

ถ้าการส่งตามวรรคหนึ่งไม่สามารถกระทำได้ ให้ส่งโดยปิดคำสั่ง คำวินิจฉัย คำเตือน หรือหนังสือแจ้งการประเมินเงินสมทบ ในที่ซึ่งเห็นได้ง่าย ณ สำนักงานของนายจ้าง สถานที่ทำงานของลูกจ้าง หรือภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ของนายจ้าง เมื่อได้ดำเนินการดังกล่าวและเวลาได้ล่วงพ้นไปไม่น้อยกว่าสิบห้าวันแล้ว ให้ถือว่านายจ้างได้รับคำสั่ง คำวินิจฉัย คำเตือน หรือหนังสือแจ้งการประเมินเงินสมทบนั้นแล้ว

เนื้อหาโดยสรุปในส่วนนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับ วิธีการส่งหนังสือในเรื่องต่าง ๆ อาทิเช่น คำสั่ง คำวินิจฉัย คำเตือน หรือหนังสือแจ้งการประเมิน ตามที่กฎหมายเงินทดแทนกำหนดให้ทางหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในการที่จะส่งหนังสือไปยังนายจ้าง ว่ามีวิธีการส่งโดยให้ส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ หรือให้เจ้าหน้าที่หรือพนักงานเจ้าหน้าที่นำไปส่ง ณ ภูมิลำเนา หรือถิ่นที่อยู่ หรือสำนักงานของนายจ้างในเวลากลางวันระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก หรือในเวลาทำการของนายจ้าง ถ้าไม่พบนายจ้าง ณ ภูมิลำเนา หรือถิ่นที่อยู่ หรือสำนักงานของนายจ้าง หรือพบนายจ้างแต่นายจ้างปฏิเสธไม่ยอมรับจะส่งให้แก่บุคคลใดซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้ว และอยู่หรือทำงานในบ้านหรือสำนักงานที่ปรากฏว่าเป็นของนายจ้างนั้น

ถ้าการส่งตามวิธีการดังกล่าวข้างต้นไม่สามารถกระทำได้ ให้ส่งโดยปิดคำสั่ง คำวินิจฉัย คำเตือน หรือหนังสือแจ้งการประเมินเงินสมทบ ในที่ซึ่งเห็นได้ง่าย ณ สำนักงานของนายจ้าง สถานที่ทำงานของลูกจ้าง หรือภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ของนายจ้าง เมื่อได้ดำเนินการดังกล่าวและเวลาได้ล่วงพ้นไปไม่น้อยกว่าสิบห้าวันแล้ว ให้ถือว่านายจ้างได้รับคำสั่ง คำวินิจฉัย คำเตือน หรือหนังสือแจ้งการประเมินเงินสมทบนั้นแล้ว

หมวด 9 บทกำหนดโทษ

เนื้อหาโดยสรุปในส่วนนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับบทกำหนดโทษ ในกรณีที่น่าายจ้างไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเงินทดแทน โดยในบางความผิดจะมีโทษปรับแต่เพียงอย่างเดียว แต่บางความผิดจะมีทั้งโทษจำคุก และโทษปรับ โดยโทษขั้นต่ำสุดคือ จำคุกไม่เกิน ๑ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๒,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และโทษขั้นสูงสุดคือจำคุกไม่เกิน ๑ ปี ปรับไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่อย่างไรก็ตามความผิดตามกฎหมายเงินทดแทนเป็นความผิดที่สามารถเปรียบเทียบได้ ถ้าผู้มีอำนาจเปรียบเทียบเห็นว่าผู้กระทำความผิดไม่ควรได้รับโทษจำคุกหรือไม่ควรถูกฟ้องร้อง²⁰

²⁰ พระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537 มาตรา 62 - 66